

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII AL REPUBLICII MOLDOVA

ACADEMIA DE MUZICĂ, TEATRU ȘI ARTE PLASTICE

Cu titlu de manuscris
CZU [785.74:780.614.3]:781.6(043.3)

**CVARTETELE DE COARDE
ALE LUI BORIS DUBOSARȘCHI:
ASPECTE DE STIL ȘI INTERPRETARE**

653.01 – MUZICOLOGIE (DOCTORAT PROFESIONAL)

Teza de doctor în arte

Conducător științific: Andrieș Vladimir, dr., prof. univ.

Autor: Ureche Alexandru

CHIȘINĂU, 2021

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale *Studiul artelor și culturologie* a Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Chișinău, Republica Moldova.

Componenta Comisiei pentru susținerea tezei de doctor în arte:

- 1. Tatiana Berezovicova, președinte**, dr. în studiul artelor, prof. univ., AMTAP
- 2. Diana Bunea, secretar**, dr. în studiul artelor, conf. univ., AMTAP
- 3. Vladimir Andrieș, conducător științific**, dr. în studiul artelor, prof. univ., AMTAP
- 4. Aurelian Dănilă, referent oficial**, dr. hab., prof. univ., Academia de Științe a Moldovei
- 5. Sebastian Vîrtosu, referent oficial**, dr., conf. univ., Universitatea națională de Arte *G. Enescu* din Iași
- 6. Svetlana Țircunova, referent oficial**, dr., prof. univ., AMTAP

Susținerea va avea loc pe 18 martie 2022, ora 13.00 în ședința Comisiei pentru susținerea tezei de doctor în arte din cadrul Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice (Chișinău, str. Alexei Mateevici, 87. Aud. 52).

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la biblioteca AMTAP și pe pagina web a ANACEC (www.cnaa.md).

Secretar științific al Comisiei pentru susținerea tezei de doctor în arte:

Diana Bunea, dr. în studiul artelor, conf. univ. _____

Conducător științific:

Vladimir Andrieș, dr. în studiul artelor, prof. univ. _____

Autor:

Alexandru Ureche _____

© Ureche Alexandru, 2021

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei abordate sunt determinate de mai multe cauze.

Cvartetele de coarde ale compozitorilor din Republica Moldova au fost cercetate insuficient, astfel necesitatea elucidării particularităților compozițional-stilistice, dar și stabilirea locului și importanței lor în contextul creației muzicale naționale și universale este stringentă. Integrala cvartetelor autohtone reprezintă un câmp de studiu atât de vast încât ar fi imposibil de cuprins în cadrul unei singure cercetări științifice. Astfel, se impune studiul amănunțit al cvartetelor de coarde aparținând compozitorilor care au activat în diferite perioade fiind adepți și promotori ai diverselor platforme estetice și curente stilistice. Prezenta teză este axată pe analiza creațiilor pentru cvartet de coarde semnate de Boris Dubosarschi, lucrări ce în opinia noastră prezintă niște exemple convingătoare de abordare a genului de cvartet în contextul artei muzicale din a doua jumătate a sec. XX, reușind să reflecte anumite tendințe caracteristice pentru timpul în care au fost create – anii 1970-1980, perioadă apreciată de majoritatea cercetătorilor ca cea mai productivă în istoria muzicii moldovenești.

Cvartetele de coarde ale lui B. Dubosarschi au fost scrise în perioada anilor 1971-1985 când el se afla sub o mare influență a creației lui Dmitri Șostakovici. Cele patru cvartete de coarde sunt rodul cugetărilor și studiului minuțios al mijloacelor de expresie și al procedeelelor componistice elaborate și utilizate de D. Șostakovici, stilul căruia a fascinat și a inspirat mai mulți tineri compozitori, printre ei numărându-se și B. Dubosarschi. Cvartetele acestuia din urmă reprezintă o îmbinare reușită a elementelor de limbaj muzical preluate din paleta compozitorului rus cu un mesaj profund original și individual, care reflectă maniera distinctă de compoziție a lui B. Dubosarschi, inclusiv modul în care el face uz de melosul popular.

În fondul companiei publice Teleradio-Moldova se păstrează imprimarea cvartetelor lui B. Dubosarschi realizată de Cvartetul de coarde al Radioteleviziunii din Moldova în componența strălucită: A. Caușanschi – vioara I, A. Mirocinik – vioara II, B. Dubosarschi – violă și N. Tatarinov – violoncel, componență care a realizat și interpretările în premieră a tuturor celor patru cicluri. Aceste imprimări, din mai multe motive, pot fi considerate un etalon de interpretare prin îmbinarea fericită a nivelului înalt de măiestrie al tuturor instrumentiștilor cu viziunea lor influențată și elaborată în prezența autorului în componența ansamblului asigurându-se redarea adecvată a conținutului muzical și descoperirea potențialului artistic al lucrărilor interpretate.

Creația de cvartet de coarde a compozitorului B. Dubosarschi prezintă un viu interes pentru interpreți. În același timp, ea reprezintă un domeniu de studiu captivant și neexplorat pentru cercetători. Tehnica componistică de nivel înalt, continuarea tradițiilor neo-clasice și neo-romantice îmbinată cu prospețimea ideilor muzicale și ingeniozitatea dezvoltării materialului și a

procedeele tehnice folosite o face atrăgătoare atât din punct de vedere al analizei științifice cât și din punct de vedere interpretativ. Cele menționate mai sus au condiționat alegerea cvartetelor de coarde ale lui B. Dubosarschi în calitate de **obiect de studiu** al tezei date.

Scopul cercetării constă în elaborarea unei viziuni panoramice asupra cvartetelor de coarde ale lui B. Dubosarschi și crearea conceptului de interpretare fundamentat pe dezvăluirea trăsăturilor stilistice ale fiecărui ciclu.

Obiective:

- realizarea unei analize muzicologico-teoretice sub aspect stilistic și semantic, precum și la nivel de formă, limbaj armonic și tonal-modal;
- realizarea unei analize interpretative;
- elaborarea unui set de raționamente și recomandări metodice pentru facilitarea studiului cvartetelor;
- promovarea în scenă a cvartetelor de coarde ale lui B. Dubosarschi prin interpretarea celor patru cicluri în cadrul proiectului de doctorat.

Metodele de cercetare:

- **Interviul** – avantajele studierii informației din primă sursă sunt evidente. Convorbirile cu compozitorul au direcționat dezvoltarea cercetării pe cale optimă, confirmând sau infirmând din start ipotezele cercetătorului, astfel ajutându-ne să evităm dezvoltarea unor versiuni de cercetare eronate. De asemenea, B. Dubosarschi ne-a oferit informații inedite despre procesul de creare a lucrărilor studiate, îmbogățind astfel materialele cercetării cu informații prețioase.
- **Studiul partiturilor sub aspect muzicologic** – formă muzicală, tehnici compoziționale, procedee polifonice, folosire a modurilor, influențe stilistice, etc.
- **Analiza interpretativă** a cvartetelor lui B. Dubosarschi.
- **Analiza cvartetelor sub aspect metodic-didactic.**
- **Audierea și analiza imprimărilor** lucrărilor examinate realizate de către Cvartetul de coarde al Radioteleviziunii din Moldova.

Noutatea și originalitatea conceptului artistic. Este prima lucrare în care se îmbină cercetarea teoretică și procesul de valorificare practică a cvartetelor lui B. Dubosarschi. Aspectul practic s-a concretizat în interpretarea tuturor ciclurilor, iar cel teoretic prin analiza muzicologică a partiturilor, dar și a imprimărilor cvartetelor în varianta Cvartetului de coarde al Radioteleviziunii din Moldova. Pentru prima dată în cadrul unei teze de doctorat au fost formulate recomandări metodice și interpretative bazate atât pe cercetarea particularităților compozițional-stilistice ale cvartetelor lui B. Dubosarschi cât și pe propria experiență de interpretare a celor patru cicluri.

Baza teoretică și metodologică a tezei o constituie lucrările muzicologice cu privire la istoria muzicii naționale și evoluția genului de cvartet de coarde în componistica moldovenească și în moștenirea artistică a lui B. Dubosarschi, cercetările ce descriu creația universală de cvartet sub aspect istoric și, în special, studiile aprofundate ale creației lui D. Șostakovici în general și a cvartetelor sale de coarde în particular. La acestea, având în vedere latura metodico-aplicativă a cercetării, se adaugă lucrările ce analizează procesul de studiu și interpretare în componența de ansamblu dată.

Există doar două articole cu caracter generalizator și câteva studii analitice consacrate creației lui B. Dubosarschi ([40], [25], [24], [33], [35], ș.a.). Deși destul de numeroase (circa 40) cvartetele de coarde ale compozitorilor din Republica Moldova destul de rar nimeresc în orbita intereselor științifice ale cercetătorilor (a se vedea: [4], [5], [6], [8] ș.a.). De o mai mare atenție din partea muzicologilor s-a bucurat domeniul muzicii de cameră din Republica Moldova, existând mai multe studii consacrate elucidării diferitor aspecte ale genurilor cameral-instrumentale ([36], [12], [32] ș.a.).

Pentru consolidarea cunoștințelor în domeniul creației universale de cvartet sub aspect istorico-teoretic am apelat la edițiile enciclopedice, precum și la studiile cu privire la istoria cvartetului de coarde și la creația de cvartet a diferitor compozitori ([3], [18], [19], [22] ș.a.). Un rol însemnat printre acestea revine cercetărilor axate pe analiza aprofundată a operei lui D. Șostakovici și a creației sale de cvartet de coarde facilitând înțelegerea procedeele tehnice, a particularităților limbajului său muzical, precum și a posibilităților expresive la nivel tematic oferite de monograma compozitorului – D-Es-C-H ([13], [15], [16], [20], [30], [27], [26], [41] ș.a.). În lista lucrărilor ce descriu creația de cvartet de coarde a lui D. Șostakovici un loc aparte îl ocupă monografia fundamentală a interpretului și pedagogului rus, prima vioară a cvartetului *Comitas*, R. Davidean *Cvartetele lui Șostakovici. O analiză interpretativă* [29].

La aceasta se adaugă un șir de studii în domeniul analizei interpretative efectuate de cercetători din SUA care reflectă diversele modalități de abordare a creației muzicale sub aspect interpretativ incorporând diferite tipuri de analiză ([17], [21], [23] ș.a.).

Sursele principale ce dezbat procesul de activitate și de interpretare în componența cvartetului de coarde aparțin aceluiași R. Davidean [28] și interpretului român G. Hamza [10]. În ele este descrisă rutina studiului în cvartet exprimând opinii cu privire la abordarea multiplelor aspecte și dificultăți întâmpinate în timpul pregătirii pentru interpretare a unei lucrări. În procesul de elaborare a tezei am consultat și literatura dedicată diverselor probleme ale artei interpretative – de la cele pur tehnologice la cele general estetice ([9], [34], [31], ș.a.). De un real folos în realizarea schițelor analitice au fost și lucrările dedicate diferitelor probleme ale limbajului muzical, tehnicilor polifonice, genurilor și stilurilor muzicale ([1], [2], [7], [11], [14], [37], [38], [39] ș.a.)

Valoarea aplicativă a lucrării: Rezultatele investigației pot fi folosite în practica artistică și didactică, în procesul de studiere și pregătire a interpretării cvartetelor de coarde semnate de B. Dubosarschi precum și în cercetarea științifică. Lucrarea va servi drept suport teoretic și metodic în activitatea profesorilor și interpreților, dar și ca fundament pentru studiile ulterioare în domeniul creației muzicale pentru cvartet de coarde.

Aprobarea rezultatelor: Teza a fost realizată în cadrul Școlii doctorale *Studiul artelor și Culturologie* de la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Republica Moldova fiind discutată în repetate rânduri în ședințele Comisiei de îndrumare. Rezultatele cercetării au fost reflectate în 5 articole și 1 rezumat publicat precum și în comunicările prezentate la 4 conferințele științifice. Componenta practică a fost valorificată prin activitatea interpretativă în cadrul recitalurilor de doctorat, precum și într-un șir de concerte publice susținute pe scenele din Chișinău și Iași. Teza a fost recomandată pentru susținere de Comisia de îndrumare și de Consiliul Școlii Doctorale *Studiul artelor și Culturologie* de la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Republica Moldova.

Structura tezei: introducere, patru capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 101 titluri (în limbile română, engleză și rusă), 91 pagini de text de bază, patru anexe cu un volum de 51 de pagini: 111 exemple muzicale, lista lucrărilor pentru cvartet de coarde ale compozitorilor din Republica Moldova, lista abrevierilor și lista evoluțiilor în concerte împreună cu DVD.

Cuvinte-cheie: cvartet de coarde, Boris Dubosarschi, Dmitri Șostakovici, leitmotiv, monogramă, D-Es-C-H, polifonie, Cvartetul de coarde al Radioteleviziunii din Moldova.

CONȚINUTUL TEZEI

Introducerea demonstrează actualitatea și importanța temei abordate, argumentează alegerea obiectului investigației, formulează scopul și obiectivele, relevă noutatea și originalitatea lucrării, descrie baza teoretică și metodologică, trasează valoarea aplicativă și conține informații referitor la aprobarea rezultatelor tezei.

Capitolul I Motivul D-Es-C-H – sursa tematică a Cvartetului nr. 1 conține o analiză detaliată a izvoarelor tematismului lucrării demonstrând afinitatea tuturor temelor ciclului cu monograma lui D. Șostakovici D-Es-C-H care reprezintă elementul unificator al cvartetului și oferă compozitorului posibilitatea manifestării ingeniozității și abilităților componistice ale autorului în utilizarea principiului monotematismului.

Partiturile cvartetelor lui B. Dubosarschi sunt ca regulă bogate în diverse procedee de dezvoltare polifonică: contrapunctări de teme, imitații, canoane, fugato și fugi; care scot în

evidență posibilitățile de expresie oferite de cele patru voci ale ansamblului. La rândul lor, motivele laconice care servesc drept germeni tematici ce urmează a fi dezvoltate, lasă loc pentru diverse opțiuni de tratare, imaginația autorului deseori impresionând prin multitudinea caracterelor conferite aceluiași nucleu intonativ.

Cvartetul de coarde nr. 1 a fost scris în anul 1971. El este compus într-o formă clasică a ciclului sonato-simfonic din patru mișcări: *Allegro ma non troppo*, *Scherzando con moto*, *Grave* și *Allegro robusto* unificate într-un tot întreg prin utilizarea principiului monotematismului. Toate temele de bază ale lucrării provin din același nucleu și păstrează conturul melodic și structura ritmică a temei grupului principal din partea I. Pe baza unei singure teme, pe durata celor patru părți, compozitorul creează caractere și imagini complet diferite, în tradiția monotematismului lui Liszt.

Înainte de a trece la examinarea Cvartetului de coarde nr. 1 de B. Dubosarschi trebuie să abordăm un subiect ce se referă la toate cvartetele compozitorului și la care autorul tezei revine de mai multe ori pe parcursul investigației. Este vorba despre influența stilului lui D. Șostakovici asupra creației lui B. Dubosarschi în general și asupra genului de cvartet de coarde în particular. Într-o discuție privată a autorului tezei cu compozitorul, cel din urmă recunoștea: „Cvartetele de coarde au fost scrise într-o perioadă când mă aflam sub o mare influență a creației lui Dmitri Șostakovici”. Acest lucru se manifestă atât în scriitura polifonică elaborată cât și în alegerea unor motive concise, deseori cromatice, aidoma unor nuclee bine potrivite pentru o eventuală elaborare. Toate acestea se pot observa și în Cvartetul nr.1.

Tema principală din prima mișcare reprezintă nucleul generator al tematismului întregului ciclu. Deși nu este un citat direct fiind percepută ca o temă proaspătă, originală, constatăm că nucleul său este format din același grup de sunete ca și renumita monogramă a lui D. Șostakovici – D-Es-C-H. Pe parcursul ciclului sunetele monogramei cel mai des apar într-o ordine modificată.

Cele patru subcapitole **1.1-1.4** *Allegro ma non troppo*, *Scherzando con moto*, *Grave* și *Allegro robusto* dezvăluie cu lux de amănunte toate transformările la care este supus motivul D-Es-C-H pe durata celor patru părți ale ciclului, precum și relevă procedeele polifonice utilizate de compozitor. De asemenea ele conțin analiză interpretativă și recomandări metodice care pot fi folosite în procesul de studiu ulterior al lucrării. Subcapitolul **1.5** *Cvartetul nr. 1 în viziunea interpretativă a Cvartetului de coarde al Radioteleviziunii din Moldova* oferă o descriere succintă a particularităților interpretative în urma audierii imprimării ciclului realizate de această formație de notorietate.

Analiza Cvartetului de coarde nr. 1 de B. Dubosarschi scoate în evidență idea ce stă la bază creării lui. Monograma D-Es-C-H a servit drept unica sursă tematică a lucrării determinând astfel inter-relația și înrudirea materialului tematic a întregului cvartet. Motivului D-Es-C-H îi

revine un rol unificator nu doar în sens tematic și motivic dar și în sens modal, dat fiind specificul tetracordului frigid micșorat care coincide cu sunetele monogramei compozitorului rus, acest fapt, la rândul lui, contribuind la continuitatea limbajului muzical. Principiul monotematic implementat de compozitor în Cvartetul de coarde nr. 1 permite realizarea desfășurării parcursive a ciclului, nucleul generator tematic al căruia este monograma D-Es-C-H. Elaborarea unei lucrări de formă amplă pe baza unui singur motiv a necesitat un lucru intens al imaginației și o tehnică componistică de nivel înalt, ambele condiții fiind întrunite cu brio de compozitorul chișinăuian.

Interpretarea Cvartetului de coarde nr. 1 de B. Dubosarschi presupune ca membrii ansamblului să posede un auz armonic bine dezvoltat date fiind două condiții înaintate față de interpreți de materialul muzical. În primul rând este vorba despre cromatizarea, pe alocuri extremă, a materialului muzical în care interpreții vor avea nevoie să păstreze auzul ancorat în reperele tonale curente, pentru a nu pierde firul discursului. A doua condiție, care are tangențe cu prima, este fluiditatea armonică a materialului, care înaintază față de interpreți aceleași cerințe, păstrarea percepției reperelor tonale curente și sesizarea modulațiilor pentru determinarea acestora. Scriitura cvartetului solicită de la interpreți o posesie sigură a instrumentului având în vedere multiplele salturi și disonanțe prezente în ea. Solo-urile prezente în partitură presupun o maturitate la nivel de emisie a sunetului, diapazonul lor cuprinzând întreaga paletă dinamică și imagistică a instrumentelor. Sarcinile esențiale la nivel de ansamblu, constau în asigurarea acordajului unisonurilor și realizarea clarității facturii polifonice de care abundă partitura. Cvartetul de coarde nr.1 de B. Dubosarschi reprezintă o sarcină interpretativă de nivel înalt, realizarea căreia necesită un nivel interpretativ profesionist, dar, în același timp, cu potențial folos pentru studenții instituțiilor superioare de învățământ muzical, în sens armonic și la nivel de gândire intervalică textul cvartetului reprezentând un material muzical în cea mai mare măsură educativ.

Capitolul II *Reflectarea stilului componistic al lui D. Șostakoviici în Cvartetul nr. 2* descrie multitudinea de mijloace și procedee caracteristice creației lui D Șostakoviici precum: folosirea leitmotivului, organizarea modală-tetracordică a materialului muzical, utilizarea monogramei D-Es-C-H, etc., reinterpretate de B. Dubosarschi într-o manieră originală.

Cvartetul de coarde nr. 2 de B. Dubosarschi a fost scris în 1978 la o diferență de șapte ani față de Cvartetul nr. 1 continuând tradiția scriiturii? în stilul lui D. Șostakoviici. Dacă în Cvartetul nr. 1 compozitorul a recurs la frecvențele citări ale motivului D-Es-C-H precum și la utilizarea tetracordului micșorat semiton-ton-semiton care coincide cu structura intervalică a monogramei lui D. Șostakoviici, atunci în cvartetul nr.2, B. Dubosarschi apelează la un larg spectru de mijloace de expresie preluate de la predecesorul său, precum: folosirea leitmotivului; întrebuintarea modurilor și în special a tetracordurilor diatonice, micșorat și mărit; prezența septimelor mari sau a octavelor

micșorate, derivate din organizarea modală/tetracordică a materialului muzical (procedeu frecvent și în Cvartetul nr. 1); folosirea septacordului și nonacordului mare minor, provenite din procedeele modale de organizare muzicală; și nu în ultimul rând însuși motivul D-Es-C-H care este plinar valorificat pe toată durata lucrării (însă nu în măsura în care a fost în Cvartetul nr.1), reprezentând unul din elementele ce încheagă întreaga lucrare.

Cvartetul de coarde nr.2 constă din cinci părți – *Adagio, Allegro ansioso, Lento, Allegro și Allegro con brio. Energico* – din care primele trei se interpretează fără pauză pe principiul *attacca*. Cele cinci părți ale lucrării sunt înrudite la nivel tematic, atât prin intermediul unui leitmotiv și a folosirii frecvente a motivului D-Es-C-H și a variantelor sale, cât și prin apariția acelorași teme în mai multe părți ale lucrării. La unificarea tematică a părților contribuie și caracteristicile comune împărtășite de temele diferitor părți, precum: mișcarea la interval de secundă mică; utilizarea motivelor concise, deseori din patru sunete; încadrarea motivelor în diapazonul unui tetracord.

Subcapitolele **2.1-2.5** *Adagio, Allegro ansioso, Lento, Allegro și Allegro con brio. Energico*, reprezintă o analiză a procedeelelor și mijloacelor de expresie din paleta componistică a lui D. Șostakovici preluate și interpretate într-o manieră originală și măiestrită de către B. Dubosarschi. La fel, ele conțin recomandări și sugestii interpretative și metodice pentru facilitarea procesului de studiu al ciclului și valorificarea lui scenică. Subcapitolul **2.5** *Cvartetul nr. 2 în viziunea interpretativă a Cvartetului de coarde al Radioteleviziunii din Moldova* descrie particularitățile interpretării cvartetului realizată de acest ansamblu.

În urma examinării Cvartetului nr.2 de B. Dubosarschi constatăm că lucrarea reprezintă un pas semnificativ atât în evoluția măiestriei componistice a autorului cât și în cuprinderea și recrearea stilului componistic al lui D. Șostakovici. Partitura Cvartetului de coarde nr. 2 demonstrează efortul lui B. Dubosarschi în dezvoltarea elementelor paletei componistice a lui D. Șostakovici și înțelegerea gândirii lui muzicale. Deși ciclul se bazează pe procedee și mijloace de expresie preluate de la D. Șostakovici, acestea sunt utilizate într-un mod autentic și individual și aplicate unui material muzical original, rezultând o lucrare matură, bine încheată atât din punct de vedere al formei și tematismului cât și din punct de vedere stilistic, reprezentând o mostră de repertoriu atractivă pentru orice componență de cvartet autohtonă și străină.

Sarcinile interpretative puse de Cvartetul nr. 2 față de ansamblu sunt similare cu cele din Cvartetul nr. 1, dar având un alt nivel de complexitate. Partitura ciclului este aproape în totalitate polifonică fapt care impune asigurarea echilibrului sonor și transparenței texturii muzicale pe toată durata lucrării. Ciclul înaintază față de interpreți rigori care se potrivesc atât componențelor profesioniștilor de cvartet de coarde care vor să-și lărgesc repertoriul dar și posibilitățile expresive ale ansamblului, cât și componențelor de studenți în calitate de material didactic de mare valoare.

Analiza limbajului muzical și a particularităților compoziționale ale Cvartetului nr.3 prezentată în **Capitolul III "Microcvartet" (Cvartetul nr. 3): formă clasică la scară mică** se axează pe scoaterea în evidență a specificului organizării acestui cvartet, în el fiind reprodusă structura unui ciclu tradițional într-o variantă comprimată.

Cvartetul de coarde nr. 3 de B. Dubosarschi a fost scris în anul 1980. Cvartetul este conceput în formă monopartită și constă din patru compartimente contrastante: *Molto Adagio*, *Allegretto (Valse)*, *Adagio recitando* și *Allegro con brio*, fapt ce ne permite să concludem că B. Dubosarschi a intenționat să reproducă forma tradițională a cvartetului de coarde la o scară mică. Drept confirmare vine și titlul lucrării *Microcvartet*.

În Cvartetul de coarde nr. 3 compozitorul folosește aceleași surse tematice și mijloace de expresie pe care le-a utilizat în cvartetele nr. 1 și 2. Aici deseori întâlnim intervale de septimă mare și secundă mică în interiorul temelor și mișcare de cvarte și tritonuri consecutive. Nelipsită este și monograma lui D. Șostakovici D-Es-C-H cu toate derivatele sale. În sfârșit, ca și în Cvartetele precedente compozitorul folosește organizarea modală a sunetelor, în special tetracordurile alterate (unul din ele reprezentând monograma D-Es-C-H), dar și pentacordurile și hexacordurile micșorate, tradiționale pentru creația lui D. Șostakovici.

Predominarea gândiri intervalice în Cvartetul de coarde nr. 3 îl apropie mai mult de Cvartetul de coarde nr. 1 unde utilizarea principiului intervalic de scriitură rezultă într-un material tematic coerent din punct de vedere al tehnicii componistice, dar lipsit de un cadru tonal/modal stabil, fapt care îl face mai puțin relevant pentru percepția ascultătorului. Principiul intervalic de formare a materialului tematic prezintă dificultăți și pentru interpreți care trebuie să asigure precizia intonativă în afara unui context tonal/modal bine definit. Astfel, interpreții, la rândul lor, trebuie să calculeze relația între note, și deseori, salturile la distanțe semnificative, pe principiu intervalic.

Nelipsite din Cvartetul nr. 3 sunt și diversele procedee de dezvoltare polifonică tradiționale pentru creația de cvartet de coarde a lui B. Dubosarschi. Deși în cvartet nu este prezentă nici o formă polifonică bine definită, cu excepția procedeeului *basso ostinato* din ultimul compartiment al lucrării, el conține un număr de procedee precum: *imitația*, *stretto*, *contrapunct liber* etc. Ca și în celelalte cvartete de coarde aceste procedee sunt folosite cu măiestrie de către B. Dubosarschi, autorul demonstrând un nivel înalt al tehnici polifonice.

În subcapitolele **3.1-3.4 *Molto Adagio*, *Allegretto (Valse)*, *Adagio recitando* și *Allegro con brio*** sunt elucidate specificul formei cvartetului, procedeele componistice utilizate de compozitor. În același timp ele conțin informații utile la nivel de analiză interpretativă și metodică a lucrării, parvenite atât din studiul ei teoretic cât și din experiența de interpretare a ciclului de către autorul tezei. Subcapitolul **3.5 *Cvartetul nr. 3 în viziunea interpretativă a***

Cvartetului de coarde al Radioteleviziunii din Moldova expune observațiile asupra interpretării *Microcvartetului* de către susnumitul ansamblu.

În urma analizei realizate constatăm că în cadrul celor patru cvartete de coarde ale lui B. Dubosarschi Cvartetul nr. 3 se deosebește prin forma liberă a fiecărui compartiment, dar și prin unificarea mișcării în interiorul cvartetului și renunțarea la pauze între compartimente. Autorul a considerat că această formă este cea potrivită pentru realizarea ideii unui "Microcartet". Din punct de vedere motivic el este apropiat Cvartetului nr. 1, fapt care poate fi considerat ca fiind un pas înapoi față de cuceririle Cvartetului nr. 2, unde materialul tematic se bazează într-o măsură mai mare pe modurile înrudite cu tetracordul micșorat asociat cu motivul D-Es-C-H, ce rezultă într-un discurs muzical mai coerent din punct de vedere tonal-modal. Totuși, conceptul lucrării, libertatea discursului muzical și ingeniozitatea cu care compozitorul folosește materialul derivat din motivul D-Es-C-H, care este deseori transformat într-un grad în care devine aproape imperceptibil, prezintă un viu interes pentru orice componență de cvartet de coarde.

Data fiind natura fragmentată a materialului muzical care se desfășoară pe principiu caleidoscopic în primele trei compartimente ale lucrării, dar și ideea generală parcursivă a cvartetului, interpretarea ciclului înaintea în fața ansamblului sarcina de a unifica discursul muzical prin menținerea pulsației la joncțiunile formate de alternanța spontană a materialului tematic, dar și la schimbul de tempo-uri între compartimente, întotdeauna realizate pe fundalul unei note lungi într-o anumită voce, prin asigurarea unui raport matematic între tempo-urile compartimentelor adiacente. Interpretarea scenică a *Microcvartetului* de B. Dubosarschi se recomandă unor componente de cvartet de coarde experimentate, apte să rezolve sarcinile de formă muzicală înaintate de partitură.

Capitolul IV Cvartetul nr. 4: Ciclu cu trăsături programatice pe lângă examinarea limbajului componistic și a structurii mai puțin obișnuite a ciclului, oferă și informații referitor la conținutul extra-muzical al lucrării care a determinat alegerea surselor tematice ale acesteia, relevând astfel caracterul programatic al muzicii.

Crearea Cvartetului de Coarde nr. 4 de B. Dubosarschi a fost prilejuită de un eveniment tragic ce a avut loc în vara anului 1985. Autorul se afla la Suhumi, Georgia, când a primit vestea dureroasă despre decesul colegului și bunului său prieten compozitorul Vitalii Verhola, care a plecat din viață la vârsta de doar 38 de ani. Din spusele autorului, el a simțit necesitatea de a aduce un omagiu muzical prietenului său, fapt care a fost realizat prin crearea Cvartetului de Coarde nr. 4 în două mișcări – *Andante* și *Allegro risoluto*. Motivul realizării Cvartetului nr. 4 a influențat, desigur, și tematica lucrării, ea având un caracter în general sumbru, uneori chiar funebru, cele trei motive de bază ale lucrării având menirea să creeze imagini respective. Trăsăturile programatice ale cvartetului reprezintă, după părerea muzicologului G. Cocearova, o

caracteristică mai rar întâlnită în creația lui B. Dubosarschi, acesta apelând la programatism cu puține ocazii, ca de pildă în lucrarea *Quatre tableaux pour orchestre a cordes* sau în ciclul *Cinci tablouri pentru cvartet de coarde* mai târziu refăcut în *Suita pentru cvartet de coarde* din patru părți, unde programul este menit mai degrabă să creeze niște imagini-impresii generale ale realității decât să descrie caractere concrete [4, p. 38-44]. Elementul programatic al cvartetului se manifestă prin introducerea în partea II a ciclului a două teme-citate din opera *Carmen* de G. Bizet care îl caracterizează pe toreadorul Escamillo. În opinia compozitorului toreadorul reprezintă o imagine mai degrabă tragică, un caracter ce întruchipează lupta cu dificultățile vieții, luptă care deseori are un sfârșit fatal. Astfel imaginea toreadorului poate fi asociată cu cea a colegului său V. Verhola, plecat prematur din viață. Desigur, ambele citate apar în cvartet într-o formă considerabil modificată, corespunzătoare tematicii lucrării.

Cvartetul nr. 4 continuă tradiția scriiturii în stilul lui D. Șostakovici, aici fiind prezente, deși într-o mai mică măsură decât în cvartetele precedente, atât motivul D-Es-C-H și tetracordul micșorat asociat cu el, cât și celelalte procedee preluate de la compozitorul rus: folosirea secundelor mici și a septimelor mari, utilizarea laitmotivului, a citatelor, factura polifonică, etc. Faptul că influența stilului lui D. Șostakovici este percepută mai slab în Cvartetul nr. 4 poate fi explicat prin motive precum evoluția stilului componistic al lui B. Dubosarschi (lucrarea fiind scrisă la 5 ani diferență de Cvartetul nr. 3 și la 14 ani diferență de Cvartetul nr. 1) și tematica cvartetului, care este dedicat memoriei unui al compozitor – V. Verhola.

Subcapitolele **4.1-4.2 *Andante și Allegro risoluto*** conțin informații despre planurile tonale, forma și conținutul programatic al părților cvartetului, precum și despre dificultățile tehnice și de ansamblu întâmpinate de componentele de cvartet în procesul de studiu al lucrării. Subcapitolul **4.3 *Cvartetul nr. 4 în viziunea interpretativă a Cvartetului de coarde al Radioteleviziunii din Moldova*** descrie momentele cheie din varianta sonoră realizată de acest colectiv reflectând concepția lucrării promovată de formația în cauză.

Studiul Cvartetului de coarde nr. 4 de B. Dubosarschi sub aspect teoretic, interpretativ și metodic ne permite să concludem că el reprezintă una din lucrările importante ale repertoriului național de cvartet. Sinceritatea conținutului, prospețimea formei și dezvoltarea elaborată a ideilor muzicale l-au făcut atrăgător deja pentru câteva generații de interpreți, el, pe bună dreptate, meritându-și locul în repertoriul componentelor de cvartet autohtone și străine. Muzica ciclului înaintază față de interpreți sarcina de a reda caractere bine conturate atât din punct de vedere tematic, cât și dramaturgic, având în vedere caracterul programatic al cvartetului. Date fiind imperativele dramaturgice prezente în partitură, interpretarea Cvartetului de coarde nr. 4 a lui B. Dubosarschi este recomandată unor componente de cvartet profesioniste, a căror experiență în domeniu include rutina depășirii dificultăților tehnice a lucrărilor pentru o ulterioară focusare

asupra redării imaginilor muzicale.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Rezultatele cercetării demonstrează că cele patru cvartete de coarde ale lui B. Dubosarschi constituie un segment valoros al repertoriului național de cvartet de coarde atât din punct de vedere al conținutului lor muzical cât și sub aspect metodologic. Interpretarea lor în scenă îmbogățește repertoriul sălilor de concert, ele reprezentând o valoare muzicală certă atât prin nivelul înalt al tehnicii componistice, cât și prin specificul și complexitatea originilor lor tematice care sunt inspirate din stilul componistic și monograma lui D. Șostakovici.

Deși B. Dubosarschi nu a avut ca scop să reproducă stilul componistic al lui D. Șostakovici, scriitura cvartetelor sale se bazează pe aceleași principii de tematism și dezvoltare tematică, organizare tonal-modală, folosire a timbrurilor și registrelor, precum și a posibilităților expresive și tehnice ale instrumentelor, dar nu în ultimul rând pe întrebuințarea monogramei D-Es-C-H ponderea căreia la nivel de construcție tematică în interiorul cvartetelor de coarde ale lui B. Dubosarschi este covârșitoare. Unul din principiile de dezvoltare a materialului tematic pe care B. Dubosarschi îl preia din creația, inclusiv de cvartet de coarde, a lui D. Șostakovici este factura polifonică. Cvartetele lui B. Dubosarschi reprezintă o enciclopedie exhaustivă a procedeelelor polifonice din epocile anterioare, de la cele mai simple precum imitația și canonul până la fugi de proporții cu *stretto*-uri extrem de complexe.

În cele patru cvartete de coarde de B. Dubosarschi posibilitățile tematice oferite de monograma D-Es-C-H au fost explorate la maxim, compozitorul făcând uz de o multitudine de variantele tematice posibile derivate din acest motiv precum: cu ordinea modificată a sunetelor, cu inversarea intervalelor, cu modificarea intervalelor, cu intercalare, sub forma tetracordului frigid micșorat semiton-ton-semiton și a pentacordurilor și hexacordurilor micșorate, intervalele de secundă mică și septimă mare, dar nu în ultimul rând însuși monograma D-Es-C-H în forma sa originală ce apare pe durata cvartetelor de nenumărate ori.

O trăsătură distinctă a cvartetelor de coarde ale compozitorului chișinăuian o constituie uzul monotematismului și a leitmotivelor, care cimentează forma lucrărilor permițând o dezvoltare parcursivă a materialului pe durata întregului ciclu și asigurând unificarea conținutului și continuitatea discursului muzical.

B. Dubosarschi se apropie de stilul componistic al lui D. Șostakovici și în sensul abordării posibilităților timbrale și tehnice ale instrumentelor. Frecvente sunt solo-urile improvizatorice, meditative și desfășurate ale tuturor componentelor cvartetului, în care este folosit întreg registrul instrumentului. Pentru amplificarea sonorității compozitorul face uz de corzile libere ale instrumentelor, și de intervalele naturale de cvintă și octavă, iar în culminațiile cu participarea

tuturor partidelor în deosebi frecvente sunt unisonurile și octavele între toate vocile în *ff*.

Prezentarea cvartetelor de coarde de B. Dubosarschi în scenele de concert din țară și de peste hotare se recomandă unor ansambluri de interpreți de nivel înalt, având în vedere gradul sporit de dificultate al partidelor. Folosind procedee tehnice similare cu cele din creația de cvartet de coarde a lui D. Șostakovici, B. Dubosarschi explorează limitele posibilităților fiecărui instrument, fapt care se reflectă în prezența în interiorul cvartetelor a unui număr mare de recitative solistice, în folosirea registrelor acute în partidele violei și violoncelului, în pasaje de virtuozitate caracteristice partidei primei viori, dar des întâlnite și în alte partide și în folosirea întregului spectru de trăsături de arcuș și de procedee de emiterie a sunetului precum *pizz.*, *slap*, *flageolet*. La fel, partitura cvartetelor înaintează probleme de ansamblu precum sincronizarea pe verticală în fragmentele polifonice rapide, asigurarea acordajului în multiplele armonii complexe prezente în cvartete dar și în frecvențele unisonuri de octavă, în special în registru acut, și realizarea clarității sonorității în facturile polifonice de care abundă cele patru cvartete.

În sfârșit, cvartetele de coarde ale lui B. Dubosarschi înaintează față instrumentalști probleme conceptuale, conținutul lor muzical fiind apropiat celui al cvartetelor de coarde ale lui D. Șostakovici. În ele predomină latura dramatică a spectrului de caractere, dar nelipsite sunt și imaginile lirice, narrative, precum și cele de tristețe adâncă și de joc popular. Redarea întregului spectru de imagini și idei prezente în cvartete de coarde de B. Dubosarschi necesită o experiență și maturitate interpretativă corespunzătoare a membrilor ansamblului.

Din punct de vedere metodologic cvartete de coarde ale lui B. Dubosarschi reprezintă un valoros material didactic recomandat pentru studiu în cadrul disciplinei *Cvartet de coarde* a instituțiilor de învățământ muzical superior din țară și de peste hotare. Studiul cvartetelor de coarde de B. Dubosarschi în procesul pregătirii pentru examen reprezintă un bun prilej de exersare și depășire a diverselor procedee tehnice și dificultăți prezente în partiturile lor, printre care se numără o varietate de pasaje de virtuozitate, fragmente interpretate în registrul înalt al instrumentelor, trăsăturile de arcuș *spiccato*, *marcato*, *sautillé*, procedeul *glissando*, precum și diverse combinații de note duble. Calitățile de ansamblist ale studenților pot fi perfecționate prin depășirea dificultăților de ansamblu enumerate mai sus, iar lucrul asupra realizării caracterelor redade de materialul muzical al cvartetelor va lărgi diapazonul expresivității tinerilor interpreți.

Descrierea detaliată a procedeele tehnice și interpretative din cvartetele de coarde de B. Dubosarschi reflectate în prezenta cercetare poate fi folosită de către profesorii disciplinei *Cvartet de coarde* în calitate de ghid metodic în procesul de predare. Rezultatele tezei pot servi drept baza unor ulterioare cercetări muzicologice în domeniul cvartetelor naționale de coarde, facilitând studiul unui strat în mare parte încă neexplorat din repertoriul muzicii autohtone. De asemenea ele pot fi folosite pentru elucidarea influenței creației de cvartet de coarde a lui

D. Șostakovici asupra creației de cvartet de coarde a compozitorilor spațiului post-sovietic, dar și a diverselor modalități de abordare și tratare a monogramei D-Es-C-H.

RECOMANDĂRI

1. Extinderea studierii genului de cvartet de coarde în patrimoniul muzical național prin analiza cvartetelor semnate de alți compozitori din Republica Moldova.
2. Diversificarea ariei tematice abordate în prezenta teză prin includerea în orbita de cercetare a altor genuri compuse pentru cvartetul de coarde de B. Dubosarschi, dar și de alți compozitori.
3. Realizarea unei clasificări a repertoriului național pentru cvartetul de coarde.
4. Continuarea studierii și valorificării scenice a cvartetelor de coarde scrise de compozitorii din Republica Moldova.
5. Elaborarea unui ghid metodic cu privire la problemele specifice de interpretare a cvartetelor de coarde ale lui B. Dubosarschi cu indicarea dificultăților de ordin tehnic și formularea unor recomandări în vederea depășirii acestora.
6. Efectuarea unor analize comparate ale cvartetelor semnate de compozitorii din Republica Moldova cu cele compuse în aceeași perioadă în alte țări limitrofe.
7. Identificarea noilor procedee interpretative în repertoriul național pentru cvartet și examinarea lor sub aspectul îmbogățirii paletei de mijloace expresive și extinderii posibilităților tehnice ale instrumentelor cu coarde.

BIBLIOGRAFIE:

În limba română:

1. AXIONOV V. Creația componistică în Moldova (Genurile principale și studierea lor). In: Probleme actuale ale artei naționale. Chișinău: Știința, 1993, p. 9-14.
2. AXIONOV V. Tendințe stilistice în creația componistică din Republica Moldova. Chișinău: Cartea Moldovei, 2006. 214 p.
3. BERGER W. G. Cvartetul de coarde de la Reger la Enescu. București: Editura Muzicală, 1979. 176 p.
4. BOLOCAN T. Etapele de constituire și unele particularități stilistice ale cvartetelor de coarde în creația compozitorilor din Republica Moldova. In: Învățământul artistic – dimensiuni culturale: conferința de totalizare a activității științifico-didactice a pedagogilor și doctoranzilor AMTAP, 22 aprilie 2005. Chișinău: Grafema Libris, 2005, p. 165-172.
5. BOLOCAN T. Particularitățile structurii compoziționale în cvartetele de coarde ale compozitorilor din Republica Moldova (anii '70-'80 ai sec. XX). In: Anuar științific: muzică, teatru și arte plastice. nr. 7 / 2006. Chișinău: Grafema Libris, 2006, p. 50-58.
6. BOLOCAN T. Procedee și tehnici polifonice în cvartetele de coarde ale compozitorilor din Republica Moldova din anii 70-80. In: Anuar științific: muzică, teatru și arte plastice: Învățământul artistic – dimensiuni culturale: conferința de totalizare a activității științifico-didactice a pedagogilor și doctoranzilor AMTAP, 22 aprilie 2005. Chișinău: Grafema Libris, 2005, p. 172-179.
7. BUGHICI D. Dicționar de forme și genuri muzicale. București: Editura Muzicală, 1978. 372 p.
8. CHICIUC N. Ipostaze ale genului de cvartet în repertoriul compozitorului Gheorghe Neaga. In: International musicology congress, 3-rd edition, 28 to 30 October 2016: volumul Congresului Internațional de Muzicologie. Timișoara: Eurostampa, 2016, p. 299-305.
9. DINICU Gh. Contribuții la arta interpretării instrumentale. București: Editura Muzicală, 1963. 131 p.
10. HAMZA G. Contribuții la interpretarea cvartetului de coarde. București: Editura Muzicală, 1977. 161 p.
11. HERMAN V. Originile și dezvoltarea formelor muzicale. București: Editura Muzicală, 1982. 148 p.
12. ROTARU P. Incursiuni în istoricul muzicii naționale de cameră. In: Arta muzicală din Republica Moldova: istorie și modernitate. Chișinău: Grafema Libris, 2009, p. 589-651.
13. VÎRTOSU S. Cvartetul de coarde în creația lui Dmitri Șostakovici. Iași: Artes, 2013. 401 p.
14. VOICULESCU D. Polifonia secolului XX. București: Editura Muzicală, 2005. 168 p.

În limba engleză:

15. BOOTH A. Dmitri Shostakovich's string quartet No. 8 in C Minor, op. 110: A Performer's Guide. Thesis submitted to Florida State University, Tallahassee, 2016. 32 p. [online]. [accesat 13.09.2021].
Disponibil:https://www.lib.fsu.edu/sites/default/files/scholarship/ashlees_honors_in_the_major_thesis.pdf
16. BROWN S. C. Tracing the Origins of Shostakovich's Musical Motto. In: Integral, Eastman School of Music, Rochester, 2006. 35 p. [online]. [accesat 13.09.2021].
Disponibil: https://www.jstor.org/stable/40214029?read-now=1&seq=1#page_scan_tab_contents
17. COOK N. Analyzing Performance and Performing Analysis. In: Rethinking Music: Oxford University Press, 1999, pp. 239-61. [on-line]. [online]. [accesat 13.09.2021].
Disponibil: [http://www.posgrado.unam.mx/musica/lecturas/interpretacion/complementarias/perspectivasTeoricas/Cook%20ANALYSING%20PERFORMANCE\[1\].pdf](http://www.posgrado.unam.mx/musica/lecturas/interpretacion/complementarias/perspectivasTeoricas/Cook%20ANALYSING%20PERFORMANCE[1].pdf)
18. EISEN C., BALDASSARRE A., GRIFFITHS P. String Quartet. In: The New Grove Dictionary of Music and Musicians. London: Macmillan Publishers Limited, 2001 [online]. [accesat 13.09.2021]. Disponibil:<https://acgedumusic.files.wordpress.com/2017/02/string-quartet.pdf>
19. GRAVE F. The String Quartets of Joseph Haydn. Oxford University Press. 2008 373 p.
20. GUSHUE A. C. Self-Expression through the string quartet: An analysis of Shostakovich's string quartets No. 1, No. 8, and No.15. Thesis submitted to Scripps College, Claremont, 2015. 86 p. [online]. [accesat 13.09.2021].
Disponibil: https://scholarship.claremont.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1640&context=scripps_theses
21. HELLER J., CAMPBELL W. C. Music Performance Analysis. In: Bulletin of the Council for research in Music Education. University of Illinois Press, nr. 24, 1971, p. 1-9 [on-line]. [accesat 13.09.2021]. Disponibil: https://www.jstor.org/stable/40317136?refreqid=fastly-default%3A882968e1ebf9ef027ffacea678960c46&seq=2#metadata_info_tab_contents
22. STOWELL R. (ed.) The Cambridge Companion to String Quartet. Cambridge University Press, 2003. 373 p.
23. SWINKIN J. Performative Analysis: Reimagining Music Theory for Performance. In: University of Rochester Press, 2016, 280 p. [on-line]. [accesat 13.09.2021].
Disponibil: <https://sng1lib.org/book/3583633/86ab2e?id=3583633&secret=86ab2e>

În limba rusă:

24. БЕЛЫХ М. Б. Дубоссарский, Violin concerto no 2: романтические антитезы и их авторская транскрипция. În: Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică nr.1, 2019, p.19-29
25. БЕНГЕЛЬСДОРФ С. Борис Дубоссарский. Венок на йорцайт [online]. [accesat 10.04.2021]. Disponibil: <https://www.jcm.md/ru/all-news/boris-dubossarskij-venok-na-jortsajt>
26. БОБРОВСКИЙ В. Камерно-инструментальные ансамбли Д. Шостаковича. Moscova. Советский композитор, 1961. 257 с.
27. БОЧАРНИКОВА В. Квартетное творчество Д.Д.Шостаковича: к проблеме эволюции жанра Teza de doctor. Sankt-Petersburg, 2009 [online]. [accesat 13.09.2021]. Disponibil: <https://www.dissercat.com/content/kvartetnoe-tvorchestvo-dd-shostakovicha>
28. ДАВИДЯН Р. Квартетное искусство: Проблемы Исполнительства. М. Музыка, 1994. 316 с.
29. ДАВИДЯН Р. Квартеты Шостаковича. Исполнительский анализ. Ярославль:, Фортуна ЭД, 2013. 110 с.
30. ДЕХТЯРЕНКО Е. Квартеты Д. Д. Шостаковича. Стиль и исполнительские принципы. Teza de doctor. Magnitogorsk, 2009. [online]. <https://www.dissercat.com/content/kvartety-dd-shostakovicha-stil-i-ispolnitelskie-printsipy>
31. КАЗАНЦЕВА Л. Понятие исполнительской интерпретации. В: Музыкальное содержание: наука и педагогика. Уфа: РИЦ УГАИ, 2004, с. 149-156.
32. КОЗЛОВА Н., ЦИРКУНОВА С., Камерно-ансамблевая музыка в Республике Молдова: Вопросы теории, истории и методики преподавания. Chişinău: Pontos, 2014
33. КОЗЛОВА Н., ЦИРКУНОВА С. Трио для кларнета, виолончели и фортепиано Б. Дубоссарского: особенности композиции, драматургии и исполнительской трактовки. În: Anuar Ştiinţific: Muzică, Teatru, Arte Plastice. 2012, nr. 3, p. 93.
34. КОРЫХАЛОВА Н. Интерпретация музыки: Теоретические проблемы музыкального исполнительства и критический анализ их разработки в современной буржуазной эстетике. Ленинград: Музыка, 1979. 208 с.
35. КОЧАРОВА Г. "Quatre tableaux pour orchestre a cordes" Бориса Дубоссарского: музыкальный экфрасис или индивидуальное художественное послание. În: Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică. nr. 1/2014. Chişinău: Notograf Prim, 2014, p. 38-44.
36. МИЛЮТИНА И. Камерный инструментальный ансамбль в молдавской музыке 60-70-х годов. В: Музыкальное творчество в Советской Молдавии. Кишинев: Штиинца, 1988, с. 7-20.
37. МИХАЙЛОВ М. Стиль в музыке. Ленинград: Музыка, 1981. 264 с.

38. НАЗАЙКИНСКИЙ Б. Логика музыкальной композиции. Москва: Музыка, 1982. 319 с.
39. НАЗАЙКИНСКИЙ Е. Стиль и жанр в музыке. Москва: Владос, 2003. 248 с.
40. ПИРОГОВА Г. Борис Дубоссарский. В: Молодые композиторы Советской Молдавии. - Кишинев: Литература артистикэ, 1982, с.32-42.
41. СЕРЕДА В. Особенности ладовых структур в музыке Д. Шостаковича. [online]. [accesat 13.09.2021]. Disponibil: <http://valentin-sereda.ru/osobennosti-ladovykh-struktur-v-muzyke-d-shostakovicha/>

Lista publicațiilor autorului la tema tezei

Articole în reviste științifice

1. URECHE A. Boris Dubosarschi. Cvartetul de coarde nr. 4: probleme de interpretare. In: Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică, Nr. 2 (29), 2016, p. 61-66
2. URECHE A. Cvartetetele lui Boris Dubosarschi în contextul evoluției genului de cvartet. In: Akademos, nr. 3, 2020, p.156-160 [online].
http://akademos.asm.md/files/Akademos%203_2020_p156-160.pdf
3. URECHE A. Metamorfozele monogramei DEsCH în cvartetul de coarde nr. 1 de Boris Dubosarschi. In: Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică, Nr. 1 (38), 2021, p. 120-129.
4. URECHE A. Stilul componistic al lui Dmitri Șostakovici reflectat în Cvartetul de Coarde nr. 2 de Boris Dubosarschi. In: Akademos, nr. 1, 2021, p.10-18.

Articole în materialele conferințelor și altor manifestări științifice

5. УРЕКЕ А. Борис Дубоссарский, струнный квартет №4: от замысла к исполнению. В: Праксеологічна спрямованість професійної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва. Миколаїв, 2016, с. 64-68.

Teze ale comunicărilor științifice

6. URECHE A. Rolul monogramei DEsCH în cvartetul de coarde nr. 1 de Boris Dubosarschi. În: Învățământul artistic – dimensiuni culturale, conferință științifică internațională, Chișinău, 15 mai 2020: Tezele comunicărilor, p. 97-98. [online]. <https://amtap.md/wp-content/uploads/2020/06/TEZE-conf.-st.-vol-1.-Bun-tipar-site.pdf>

Lista evoluțiilor în concerte

1. 26.06.2017 Sala Mare AMTAP – Recital de Doctorat

Program:

J. M. Leclair	Sonata pentru vioară și pian în Re major, op. 9, nr. 3
L.V. Beethoven	Romanța pentru vioară și orchestră nr. 2 în Fa major, op. 50
J. Brahms	Scherzo în Do minor pentru vioară și pian
H. Wieniawski	Poloneza în Re major, op. 4
B. Dubosarschi	Cvartetul de Coarde nr. 1 în Do minor

Participanți:

Alexandru Ureche, vioară
Zinaida Brânzilă, vioară
Vladimir Andrieș, violă
Irina Șolpan, violoncel
Vera Stolearciuc, pian

2. 27.02.2018 Sala Mare AMTAP – Concert în memoria Boris Dubosarschi

Program:

B. Dubosarschi	Cvartetul de coarde nr. 1
----------------	---------------------------

Participanți:

Alexandru Ureche, vioară
Zinaida Brânzilă, vioară
Vladimir Andrieș, violă
Irina Șolpan, violoncel

3. 21.05.2018 Sala Mare AMTAP – Recital de Doctorat

Program:

J. Brahms	Sonata nr. 2 pentru vioară și pian în La major, op. 100
S. Rahmaninov	Trio elegiac nr. 1 pentru vioară, violoncel și pian în Sol minor
B. Dubosarschi	Cvartetul de coarde nr. 2 în Mi minor

Participanți:

Alexandru Ureche, vioară
Zinaida Brânzilă, vioară
Vladimir Andrieș, violă
Irina Șolpan, violoncel
Natalia Botnariuc, pian

4. 21.05.2019 Sala Mare AMTAP – Recital de Doctorat

Program:

B. Dubosarschi	Trio pentru vioară, violoncel și pian
B. Dubosarschi	Cvartetul de coarde nr. 3 <i>Microcvarțet</i>
B. Dubosarschi	Cvartetul de coarde nr. 4

Participanți:

Alexandru Ureche, vioară
Zinaida Brânzilă, vioară
Vladimir Andrieș, violă
Ana-Maria Sârbu, violoncel
Natalia Botnariuc, pian

5. 12.10.2020 Sala Mare AMTAP – Concert în cadrul Festivalului Internațional *Zilele muzicii noi*

Program:

B. Dubosarschi	Cvartetul de coarde nr. 2
W. Bergher	Cvartetul de coarde nr. 5
Gh. Ciobanu	Cvartet de coarde

Participanți:

Alexandru Ureche, vioară
Zinaida Brânzilă, vioară
Vladimir Andrieș, violă
Ana-Maria Sârbu, violoncel

6. 13.05.2021 Sala E. Caudella, Universitatea Națională de Muzică G. Enescu din Iași – Concert în cadrul Festivalului Internațional *Zilele muzicii românești*

Program:

B. Dubosarschi	Cvartetul de coarde nr. 2
W. Bergher	Cvartetul de coarde nr. 5
Gh. Ciobanu	Cvartet de coarde

Participanți:

Alexandru Ureche, vioară
Zinaida Brânzilă, vioară
Vladimir Andrieș, violă
Ana-Maria Sârbu, violoncel

ADNOTARE

Ureche Alexandru. Cvartetetele de coarde ale lui Boris Dubosarschi: aspecte de stil și interpretare. Teză pentru obținerea titlului științific de doctor în arte, specialitatea 653.01 – Muzicologie (Doctorat profesional), Chișinău, 2021.

Structura tezei: introducere, patru capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 101 titluri (în limbile română, rusă și engleză), 91 pagini de text de bază, patru anexe cu un volum de 51 de pagini: 111 exemple muzicale, lista lucrărilor pentru cvartet de coarde ale compozitorilor din Republica Moldova, lista abrevierilor și lista evoluțiilor în concerte împreună cu DVD.

Cuvinte-cheie: cvartet de coarde, Boris Dubosarschi, Dmitri Șostakovici, leitmotiv, monogramă, D-Es-C-H, polifonie, Cvartetul de coarde al Radioteleviziunii din Moldova.

Domeniul de studiu: arta muzicală din Republica Moldova, arta interpretativă, muzica de cameră, genul de cvartet de coarde.

Scopul investigației constă în elaborarea unei viziuni panoramice asupra cvartetelor de coarde ale lui B. Dubosarschi și crearea conceptului de interpretare a fiecărui ciclu fundamentat pe dezvăluirea trăsăturilor stilistice.

Obiectivele tezei: examinarea cvartetelor lui B. Dubosarschi sub aspect stilistic și semantic; realizarea unei analize interpretative a celor patru cicluri; elaborarea unui set de raționamente și recomandări metodice pentru facilitarea studiului și interpretării cvartetelor; promovarea în scenă a cvartetelor de coarde ale lui B. Dubosarschi.

Noutatea și originalitatea conceptului artistic al tezei sunt determinate de faptul că pentru prima dată partiturile cvartetelor de coarde semnate de B. Dubosarschi sunt supuse unui studiu muzicologic cu formularea unor recomandări metodice și interpretative, în baza analizei imprimărilor cvartetelor în varianta Cvartetului de coarde al Radioteleviziunii din Moldova, dar și a propriei experiențe de interpretare a celor patru cicluri, îmbinând astfel cercetarea teoretică și procesul de valorificare practică a lucrărilor analizate.

Valoarea aplicativă a lucrării: Rezultatele cercetării pot fi folosite de către pedagogi, studenți și interpreți, în procesul de studiere și pregătire a interpretării cvartetelor de coarde semnate de B. Dubosarschi precum și în cercetarea științifică de către muzicologi în cadrul studiului istorico-analitic al cvartetelor. Lucrarea va servi drept suport teoretic și metodic în activitatea profesorilor și interpreților, dar și ca fundament pentru cercetările ulterioare în domeniul creației muzicale pentru cvartet de coarde.

Aprobarea rezultatelor: Rezultatele cercetării au fost aprobate în cadrul a 4 conferințe științifice, fiind reflectate în 5 articole și 1 rezumat publicate, în practica interpretativă ca parte a recitalurilor de doctorat, precum și într-un șir de concerte publice susținute pe scenele din Chișinău și Iași.

ANNOTATION

Ureche Alexandru. String Quartets by Boris Dubosarschi: style and performance issues. Thesis pursuing PhD in arts (Music), Major 653.01 – Musicology (Professional Doctorate). Chisinau, 2021.

The structure of the thesis: introduction, four chapters, general conclusions and recommendations, bibliography consisting of 101 titles (in Romanian, Russian and English), 91 main text pages and four addendums on 51 pages: 111 music examples, the list of works for string quartet by composers from the Republic of Moldova, the abbreviation list and the list of concert performances supplemented with DVD.

Keywords: string quartet, Boris Dubosarschi, Dmitri Shostakovich, leitmotif, monogram, d-es-c-h, polyphony, national radio string quartet.

Field of study: music in the Republic of Moldova, musical performing, chamber music, string quartet genre.

The purpose and tasks of the research: is to provide with an exhaustive information on the four string quartets by B. Dubosarschi and to create a performance concept of each cycle based on its stylistic features.

The thesis objectives: to undertake research of the quartets by B. Dubosarschi on the level of style and semantics; to carry out a performance analysis of the author's four string quartets; to produce a set of methodical guidelines to facilitate the process of study and performance of the cycles; to promote the string quartets by B. Dubosarschi on stage.

The conceptual novelty and originality: the work represents the first musicological analysis of the String Quartets of B. Dubosarschi focused on compositional and style issues which offers performance recommendations based on the analysis of the quartet's recordings by the National Radio String Quartet, but also on personal experience of performing the four cycles, thus merging the theoretical research with practical implementation of the works.

Application value of the work: The results of the research can be used by performers, teachers or students as part of the process of studying and preparing the String Quartets of B. Dubosarschi for stage performance, as well as in the scientific research by the musicologists as part of the process of study of the quartets on a historical-analytical level. The research will offer a theoretical and methodical foundation for education and performance purposes, but also for following research in the field of string quartet work.

The implementation of the results: The results of the research have been approved as part of 4 scientific conferences, reflected in 5 published articles and 1 abstract, while applied in performance practice in doctorate recitals along with concert performances in Chisinau and Iasi.

АННОТАЦИЯ

Уреке Александру. Струнные квартеты Бориса Дубоссарского: вопросы стиля и интерпретации. Диссертация на соискание учёного звания доктора искусств по специальности 653.01 – Музыкаведение (профессиональный докторат). Кишинёв, 2021.

Структура диссертации: введение, четыре главы, общие выводы и рекомендации, библиография из 101 наименования (на румынском, русском и английском языках), 91 страниц основного текста и четыре приложения объёмом 51 страниц: музыкальные примеры, перечень произведений для струнного квартета композиторов Республики Молдова, список сокращений и список программ концертных выступлений вместе с DVD.

Ключевые слова: струнный квартет, Борис Дубоссарский, Дмитрий Шостакович, лейтмотив, монограмма, D-Es-C-H, полифония, Струнный квартет Радио и Телевидения Молдовы.

Область исследования: музыкальное искусство Республики Молдова, исполнительское искусство, камерная музыка, жанр струнного квартета.

Цель диссертации состоит в формировании панорамного взгляда на струнные квартеты Б. Дубоссарского и выработке исполнительской концепции каждого цикла, основанной на раскрытии стилистического своеобразия произведений.

Задачи диссертации: изучение четырех квартетов Б. Дубоссарского с точки зрения их семантических и композиционных черт и особенностей исполнительской интерпретации; предложение методических рекомендаций по изучению и исполнению данных сочинений; концертное воплощение квартетов Б. Дубоссарского.

Научная новизна работы. Впервые проводится музыковедческое исследование струнных квартетов Б. Дубоссарского с формулировкой методических и исполнительских рекомендаций на основе анализа звукозаписей квартетов Струнным квартетом Радио и Телевидения Молдовы, а также на личном опыте исполнения четырёх циклов. Оригинальность исследования определяется синтезом теоретического и практического подходов к рассматриваемым произведениям.

Практическая значимость работы: Результаты исследования могут быть использованы педагогами, студентами и профессиональными квартетными составами в процессе разучивания и выработки исполнительской концепции струнных квартетов Б. Дубоссарского, а также музыковедами в процессе историко-аналитического изучения квартетов.

Внедрение научных результатов: Результаты исследования были представлены в рамках 4 научных конференций, отражены в 5 опубликованных статьях и 1 тезисах, а также применены в исполнительской практике в ряде публичных выступлений в Кишинёве и Яссах.

URECHE ALEXANDRU

**CVARTETEELE DE COARDE
ALE LUI BORIS DUBOSARSKI:
ASPECTE DE STIL ȘI INTERPRETARE**

653.01 – MUZICOLOGIE (DOCTORAT PROFESIONAL)

Rezumatul tezei de doctor în arte

Aprobat spre tipar: 14.02.2022.	Formatul hârtiei 60x84 1/16
Hârtie ofset. Tipar ofset.	Tiraj 50 ex.
Coli de tipar.: 1,4	Comanda nr. 14/22

Centrul Editorial-Poligrafic al USM
Str. Al. Mateevici, 60, Chișinău, MD, 2009